

Contint'ia Redactorului

Cancelar'ia Redactiunii

Strat'a tragatoriului [Lé-
vésztosa], Nr. 5.

Scrisorile nefrancoate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Fed. ratiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, cmercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Domnec'a.

Prețulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre șase lune . . . 16 „ „
Pre anulu întregu . . . 32 „ „

Pentru Romaia'a :
prea. întregu 30 Fr. = 30 „ „
„ 6 luna 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inserțiuni :
10 cr. de linia, si 80 cr. taos'a tim-
brale pentru șesce-oare publica-
țiune separatu. In loculu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 30./18. oct., 1872.

Cu tote desmintirile officioase cu privire la crisea ministeriale in Cislaiani'a, ba chiaru si in Translaiani'a se crede că pozițiunea ambeloru ministerie, in totalitatea lor, este amenintata, s'eu cellu pucinu că se voru supune unei transformațiuni partiali. Schimbarea, fia totale, fia partiale, se va face, precum se crede, in partea conservativa. Resultă-va d'in acesta schimbare vre unu bine, s'eu că libertățile constituționale se voru restringe si mai multu că până aci, numai viitoriulu va aretă, unli inse ar' preferi ciarlatanismulu constituțional de asta-di chiaru si una cutediatoria intorsatura in drept'a strinsu conservativa, numai că administratiunea publica, a financioloru si a justitiei s'eu ajunga in mani mai conscientioase. Se d'ice că insu-si arciducele Albrecht ar staru cu tota activitatea si influința sa la imperatulu, că pacea s'eu se faca odata intre poporele monarchiei. Pre tempulu petrecerii sale in Pest'a si-ar fi pusu tote silintiele pentru impacarea cu opozițiunea. Era in reportulu s'eu a sup'r'a situațiunii in Dalmati'a ar fi indegetatu, că multumirea si impacatiunea Slaviloru este neaperala condițiune pentru esistența si consolidarea monarchiei. Cătu pentru crisea ministeriale in Ungari'a se crede, că deslegarea ei are s'eu se intemple cu ocasiunea desbaterilor a sup'r'a bugetulu, este imposibile, că ministeriulu s'eu nu succumba in acesta lupta, asiă vorbescu, firescu, tote organele opozițiuni, precandu celle guvernamentali sustienu că nu este crise ministeriale si că mamelucii tienu mai tare că ori candu la patronii loru actuali si că nu voru lassă cu falang'a loru se sufferia vre una scribare. Cu tota increderea in puterea loru inse nu-si potu asociat'ingrijirea, că schimbarea are s'eu se face atmosfer'a politica este tare impregnata cu atomi de schimbarea timpulu si barometrulu mameluciloru cade.

De acum se vorbesce că la intemplantarea unei schimbări numai partiali a ministeriulu ung. Pauer si Trefort si-ar' pastră portufolele lor, că persoane indiferenti si neci decâtu ingrate partitei conservatorie-clericali.

D'in Vaticanu au transpiratu scirea că Ssa Patriarculu Piu IX. si ar' fi facutu testamentulu prin care au despusu despre tote obiectele de mai mare valoare in folosulu atătu a consangenioloru cătu si a familiariloru sei. In tote d'ille se carra d'in Vaticanu lădi spre a se spedu pre callea ferata la Marsilia. Se d'ice că acelle sunt pline cu pretioase.

Caderea marelui viziru allu Sublimei Porte Ottomane famosuluucidetoriu allu chrestiniloru Bulgari, Midhat pasi'a, cu trei code de callu, au facutu mai mare sfara decâtu este si pote s'eu fia important'ia unui viziru turcescu, unu felu de palatinu allu unui statulu in decadentia. Cine se bucură si cine se superă de caderea acestui calău? Se bucurau Serbiu, Romanii, Muntenegrinii si a fara de acesti-a tote poporele crestine d'in imperiulu turcescu, si pentru ce? Pentru că dragalasiulu Midhatu vrea nu numai s'eu ataque Muntenegrulu, ci planulu seu mergea mai de parte decâtu până unde ajungu poterile domnului acestui sclavu inganfatu; s'a gasitu adeca dovedi, cari adeverescu că acestu Turcu tinea a reassiedia in Serbi'a si Romania dominatiunea completa a „Sublimei” Porte, idea „sublime” acest'a in capulu unui ministru turcescu, dar' contraria totoror tractatelor inchiaste prin Romani in specie si prin poterile europene, cu privire la aceste principate si pozițiunea loru facia cu Port'a Ottomane. Contraria in fine, dupa legile naturali, poteriloru unui statulu in putrediuene. Sultanulu, cam naucu, cum este, au priceputu totu-si, că politic'a cea descreerata a sclavului s'eu Midhatu, lu pote costă forte scumpu, scolvandu neaperalu intreventiunea europeană, deci l'a alungatu, scotiendu lu d'in viziriatu, ceea ce fece că turcii nostri crestini s'eu tipe de dorere. Diariile turcesci si cele gidanesci alle crestiniloru d'aici d'in Pest'a si preste totu celle ostrunguresci aveă, inca abiă căte-va d'ille mai nainte, unu ade-

veratu „c u l t u” pentru sanulu loru Turcu Midhatu si organulu cellu ovăescu allu Turciloru crestini proclamă in gur'a mre că guvernamentulu lui Midhatu pasi'a promitea multu si că cestu Turcu paganu ar fi omulu Turciloru crestini d'in Pest'a. Acesta foia povestiă p'ca, că solulu ostrungurescu ar avé astfelu de influența „amicale” asup'r'a Marelui Viziru. cătu guvernulu ruscescu si solulu s'eu la sublim'a Porta nu-si potea ascunde necesulu provenitu d'in prea marea zelotipla. Necasulu si superarea s'a intorsu, cei ce mai nainte se bucurau, gelescu asta-di pre angerulu loru caditu d'in paradisu. Diarele magiare si neurtiesci d'in Pest'a deplangu amaru caderea lui Midhatu care, dupa d'insele, ar fi fostu singuru omulu d'a infrenă petulantiele crestiniloru d'in Turci'a si „mai alesu tendintiele de emancipatiune totale alle Serblei si Romaniei libere.” — „P. Loyd”, au scrisu unu lungu articlu in care nu potea mistul Romania libera si pre principele Carolu. Se scie că acesta foia este eminente inspirata de ideile ce domnescu in capetele ministriloru magiari, se scie si aceea, că Romania libera este unu mare spinu in ochii magiariloru, dar ceea ce nu „toti” romanii o scieau si o sciu este, că politic'a cea saraca. vai de ea! a barbatiloru de statulu (?) ai Ungariei se areta in tota golitiunea ei cea hidosă cu asemenea ocasiuni prin imprudentile expectatoriuni alle unoru organe platite. Magiarii si diariile loru sciu fabulă mai adese ori despre comunitatea interesselor ce lega elementulu romanu de cellu magiaru si vice vers'a, despre necesitatea unei strinse fraternități si alte asemenea palavre unguresci, inse cu tote acestea neci unu nume, neci chiaru allu slaviloru, nu este mai invinsu, — s'eu nu d'icemu urritu, — magiariloru decâtu numele de romanu, pre care ei l'ar' sterge de pe chart'a politica a Europei numai de l'ar' poté, dar' d'in norocire mai mare li e vointia decâtu potintia „s o k a t a k a r a s z a r k a, d e n e m b i r j a a f a r k a” d'ice chiaru allu loru proverbu, era allu nostru d'ice „non est datum canibus judicare de morte equorum” cam neurbanu pote, dar' forte potrivit. Mai servilu guvernulu n'au statulu d'in epoc'a cea trista a fanariotiloru in fruntea Romaniei, decâtu cellu ce o umilescu mereu de cătu-va anni incoce, carele au sufferitu tote umilintiele ostrunguresci si turcesci, si cu tote acestea neci acestu guvernulu nu place ostrunguriloru! Evidentu, că lumin'a sorelui, e că numele de romanu este ce nu place lor, acestu-a ar' dori ei s'eu dispara. Ei sciu prea bife că nu Costaforii s'au Catarigii, de ar' fi chiaru si nume populari, voru s'eu innaltie candu-va numele de romanu la vechi'a gloria; pitoci sunt acesti-a! si pucinu sunt chiaru numele illustre alle celloru chiamati a fi instrumente in man'a providentiei. Immens'a potere magica, poterea cea irresistibile a elementulu romanu jace in limb'a sa. In Unitatea limb'ei romane este germele unității nationale. Neci Ostrungurulu, neci fratele seu de cruce Turculu, neci selbaticulu Muscalu, cu enut'a lui de ferru nu voru poté pune stavila torrintelui, in callea processului s'eu naturale. Acestui idolu Romaniei se inchina! S'eu se si inchine, că-ce până candu se voru inchină lui n'au s'eu porte neci o frica de vulpeniele diplomatiloru. Era barbatii de statulu ai Ungariei, fii ai isolatulu elementu magiaru, s'eu parascesca funest'a carare furisia pre care au apucatu de candu sortea au inceputu a li surride, s'eu urmedie pre alta calle mai accomodata, singuru salutare elementulu magiaru si interesseloru sale vitali, pre callea adeveratei infratirii cu Romanii. Fia ca s'eu nu mai fimu siliti a inregistră fapte d'in cari politic'a cea scrintita a unoru barbati de statulu ai Ungariei s'eu si mai arete coltii, precum s'a intemplantu asta data d'incidentulu caderii lui Midhatu, — acestu implacabilu inamicu allu Crestiniloru, — care cu ferocitatea si violintia sa politica ar fi grabitu numai deslegarea cestiuunii orientali si inca pre callea cea crunta, nu pacifica, precum dorimu noi intru interessulu si spre onorea civilizatiunii, si pre-

cum cere insu-si interessulu Turciloru, pre cari furtun'a suscitata i va metură, că ventulu plevea

Ministru de justitia, d. Pauer, cu dat'a 18. oct. a. c. a emis unu cerculariu prin care provoca tote juridictiunile si judetiele cercuale, că actele, ce se referescu la scoterea contributiunii de statulu, s'eu le immanue respectiveloru perceptorate pre calle postale, s'eu in cătu respectivale acte sunt pentru perceptoratulu locale, s'eu le tramita prin sierbitoriulu oficiale pre langa protocolulu de immanuare, si neci decâtu prin esecutorii judecatoriesci, caroru-a ar' trebui s'eu li se platesca tass'a cu ingreunarea visteriei.

Dupa reportulu de la 29 oct. a. c. alu ministru de iuterne, pre territoriulu cetății B u d ' a, s'a intemplantu de la 18—29 oct. 65 casuri de colera; au moritu 7 individi. — In Pest'a s'a bolnavitu numai unu individulu, care a si moritu; acestu-a a fostu transportatu morbosu d'in Bud'a la Pest'a. — In Bichisiu-Cia b'a s'au ivitu, in 25. l. c., doue casuri de colera; d'intre morbosu a moritu unulu. — In Jászberény s'a ivitu in 27. oct. numai unu casu de colera; morbosulu a moritu. — In Maramuresiu in comunitățile Rehău, Trebusi'a, Lunca, Rosiucica, Bocicău, Petrova, Szerfalu si Calinesci, de la 14. sept., 16. oct. a. c. s'au ivitu 115. casuri de colera, 52 insi s'au reinsanatosiatu, 32 au moritu, 31 au remassu sub cura.

„Buda Pesti Közlöny”, diariulu off. de la 23. oct. a. c., publica aprobatiunea ministr. de culte si instructiune publica, prin care se concede că „Manualulu de geografia” a dlui Ionu Silviu Selagiănu, fostu profes. gim. la Beisiu, s'eu se pota folosi in clas'a prima a gimnasioloru romane.

Ministru de comerciu, cu dat'a 20. oct. a. c. face conoscutu, că despagubirile numai atunci se potu pretinde de la respectivale directiuni postale, daca a) vre-o expeditiune postale se perde, s'eu se vatema, s'eu se areta lipsa in cuprinsulu ei; b) daca vre-o estafeta, s'eu expeditiune postale recomandata se perde d'in vin'a oficiulu postale, era tempulu de reclamatiune fissatu mai nainte pre tempulu de trei lune se estinde de aici innainte la șesce lune. Acesta ordinațiune pentru tote expeditiunile postale se va applică incependu de la 1. noemv. a. c.

Indata dupa intrunirea camerei guvernulu va presentă proiectele de legi despre mesurarea catastrale, despre darea de pamentu si despre regularea fundulu regescu. Projectulu de lege despre coordenarea capitalei inca s'a pertractatu in comisiunea pregatitoria si s'a tramisu apoi la consiliulu ministerialu.

Cu privire la lucrările catastrale ne aflamu in pusețiune d'a comunică urmatoriile: Catastrulu stabilu ocupa de presinte 364 de officiali salarisati, fără că s'eu se calcule aici si Croatia, Slavonia si Confiniile militari; esiste una inspectiune de mesurare si unu officiu de triangulare. Mesurarea s'a inceputu in an. 1853. Lucrările catastrale au comatatu până acum 9,620.960 fl. Doue-diece si patru comitate, districtulu haiduciloru, precum si Croatia si Slavonia sunt dejă intregi mesurate. Sub mesurare se afla inca comitatele Arva, Turocz, Trencin, Nitra, Bihoru, cetatea Buda si confiniile militari apartinetorie de Ungari'a.

Discursulu

Santiei Sale Domnului Episcopu Ioane Olteanu, pronunțiatu in ședint'a d'in 10. octombrie 1872. a delegatiunei.

Inainte de tote s'eu mi fia ertatu a permite, că si singuru prevedu, cum-că discursulu meu ar' avé locu mai verosulu la desbaterea bugetulu ministerioloru de resboiu si a celoru esterne, inse considerandu, că cause diecesane urgente si mai multu că aceste alterat'a stare a sanetatei mele conditioneaza in modu imperativu departarea mea d'in capitala; trebusc ceru indulgentia pre on. Delegatiuni, că s'eu binevoiesca a-mi permite, că inca acum, candu si altu-cum antaia-data am inceputu a pertrată meritorie afacerile nostre comune, — s'eu propunu modestele mele pareri despre aceste afaceri comune, in specie despre politica nostra esterna, — că nu cum-va necesitatu fiindu a me departă inainte de tempulu, s'eu intremitu implinirea unei-a d'intre cele mai priucipale detorintie patriotice.

Daca vomu urmari cu atentie lucrările regimului nostru incepandu dela acelu salutaru periodu, carele s'a inauguratu in a. 1867, atunci ne potemu convinge despre aceea, că tendentiele politicele nostre sunt armata tare, apoi si aliantie.

Acestu principiu a succesu a-lu realizat in ambele directiuni. Armat'a nostra s'a restauratu si proveditu cu cea mai perfecta armatura. D'in apertorii nostri de tiera s'a constituitu o armata, a carei eficacitate emininta se recunoase de cei mai competinti strategi. Er' poporele fidele ale Ungariei sunt deja convinse despre aceea, că armat'a apertorilor de tiera nu s'a infintiatu pentru suprimerea poporelor nemagiare d'in tiera, ci pentru apertarea tronului si a patriei comune!

Restaurarea si intarirea armatei nostre a adusu mari folose si in privint'a aliantieloru.

Vedemu că pretodindenea se cauta si bucurosu se primescu referentiele nostre amicabile.

Franci'a ni-a pastratu vechi'a sa simpatia. Itali'a tare cauta amicitia nostra. In Berolinu nu numai că au incetatu acutele polemie duse in contr'a cabinetului, nostru, ci sumetiulu Cancelariu alu imperiului germanu nu odata a datu expresiune acelei viue dorintie a sale, că cu imperiulu nostru se trăsca in pace si in cea mai cordiala amicitia. Si ce alta insemnăza intelnirea imperatorilor in Berolinu! Acolo unde si tiarnu cu laur'a pazei a strinsu man'a augustului domnitoriu!

Gvernulu nostru intru adeveru pote fi sumetiu pe rezultatele politicele sale, si cu indestulire pote privi la acea culminata insuffitire, cu carea au petrecutu poporele Austro-Ungariei pre adoratuloru monarciu in caletoria sa la Berolinu si cu carea l'au salutat cu ocaziunea reintorcerei sale in midilocu nostru, condusi fiindu de acea fericitoria persuasiune, că prea amatulu nostru suveranu a adusu cu sine d'in acēsta caletoria pentru poporele sale credentiose asecurarea reinita a pazei că garanti'a cea mai fecunda a prosperarei imperiului nostru!

Bunele referentie cu poterile Europei asecura pacea nostra interna, acēsta inse constitue sorgintele celu mai fecundu alu fericirei si prosperării nostre. Acesta pace ni-a sciutu-o recuperă si pastră intre grele impregiurări guvernulu nostru, si pentru aceea pote contă pre recunoscint'a nostra sincera, precum si pre loial'a promptitudine de a-i subministră tote acele midiloe, cari se receru pentru implinirea continuativa a sublimei sale missiuni. Inse prea on. Delegatiune! nu pentru constatarea acestoru mi-am permis a redică vocea mea. Alta cauza speciale, carea pre mine că pre unu constatiunoru romanu alu Ungariei deosebitu me interezsea, a fostu motivulu, pentru care am apelatu la indulgentia Domnitoriu vostre; si aceea este impregiurarea: că regimulu nostru in tempulu mai nou a aretatu o stabila si speciala bunevointa si cătra staturile vecine mai mici, in specie cătra Romania si acēsta cu atātu mai bine a caditu animei mele, cu cătu, — de-si cu parere de reu — trebuie să constatezu, că politic'a esterna a regimulu nostru facia cu principatele romane sub sistem'a trecuta a fostu decisivu nefavorabila, ce apoi a deprinsu o influentia asemenea nefavorabila asupra concetatiunilor romani d'in imperiulu Austro-Ungaru. Că-ci de-si si noi tare credemu, că pre acestu pamentu pentru noi nu esiste altu locu mai bunu, si noi dinasti'a si patri'a nostra nu o vomu stramută pentru nici o fericire lumēscă, pentru-că nu cunoacemu si nu dorimu mai mare fericire si gloria, decātu a fi supusi credentiosi acelei gloriose dinastie, carei-a noi Romanii tote avemu de a le multumi, si decātu a fi cetatieni loiali acēstei patrie comune; — totu-si ni cade bine candu vedemu

că guvernulu nostru arăa bunevointa cătra confratii nostri de unu sange, celu puchu intru atāt'a, incātu o merita!

Tota lumea e basta pre amore si spriginire imprumutata, si nu e bine, nu e consultu a despretiuf neci pre celu mai micu aliatu. „Pre vecinii nostri, candu se apropia de noi, se-i imbraciosiamu cu mandria, că-ci prin aceea nimicimu spiritulu discordiă,“ a dīsu unu vechiu poetu magiaru. Recunoacu că e necessariu a fi cu precautiune in increderea nostra, inse e mai necessariu a fi cauti in neincrederea nostra. „Mai multi omeni au devenitu nefericiti pentru aceea, că s'au incrediatu in pre jucini, decātu in preamulti omeni“, a dīsu pre intieptiesce nemoritoriu nostru Eötvös; si cam asiē se intempla acēst'i; si cu staturile.

Pentru aceea, dupa parerea mea, precum garanti'a venitoriuului, unitatei si independintiei patriei nostre, mai securu, cugetu a o adă in necnuc'sa nostra fidelitate cătra dinasti'a domnitoria, si in aceea sincera amore patriotica, carea pre toti locutorii patriei nostre că pre unii frati adeverati, condusi de sentiulu dreptătei si ecuitatei ne intrucesce in comunitate interesaloru identice, i face pre toti indestuliti si fericiti, — si precum au e bine, nu e consultu si patrioticu a provocă frecarile ce dorere ici colo se arēta, a iritā spiritele prin insinuatiuni nefundate si scornite, ci e mai consultu, mai patrioticu, atari discusiuni, daca se si arēta, a le resolvi dupa compasulu dreptatei si ecuitatei, ur'a de rasa provocata prin fanatici si egoisti, a o stemperā si incetā prin amore iremisa patriotica, prin patientia si prin spiretulu celu mai reconciliatoriu, — asiē e solositoriu si necessariu a estinde acēsta amore sincera si acestu spiretu reconciliatoriu, in mesur'a cea mai intensiva si la staturile vecine, pre cele mai mice a le sucolā cu binevointa nostra si prin aceea a ni le deobligā. Acēst'a a facutu Regimulu nostru in tempulu mai nou facia cu Romania si prin acēst'a si-a revindecatu cea mai sincera multumire a celoru 3 milione romani d'in Austro-Ungaria, si ou că unu fiu — de-si neinsemnatu — alu poporului romanu, me sentiulu fericite a poté dā cea mai cordiala expresiune acēstei recunoscint'e a nostre, ma in drasnescu a asecurā pre regimulu nostru, că prin acēsta procedura a sa si-a deobligatu si pre fratii nostri de preste Carpati, pentru-că scrieu este că: Populus Senatusque Romanus beneficiorum memor. Da, Romania nu va fi nerecunoscutoria facia cu bunele intentiuni ale guvernulu nostru. De-ora-ce inse bas'a fia-carei referentie amicabile este cea mai sincera amore si respectare reciproca, guvernulu nostru si cu dīnsulu si noi Romanii d'in Austro-Ungaria acceptamu si pretindemu dela vecinii nostri Romani, că in tote tempurile se respunda la bunele intentiuni ale regimulu nostru prin cea mai caldurosa si sincera amicitia, se nu conceda nici candu, că salutar'a collucrare basala pre bun'a coitielegere atātu de necesaria intre vecini, se se conturbe prin tendentie politice aventurose si gravitāri separatistice, se contrastēe toturoru intrigeloru, se departe dela sine si se condanne cu dispretiulu loru pre toti acei profeti mentinosi, cari se incerca a aruncā intre noi si densii semintia discordiei, si atunci se fia persuasi, că pactulu salutaru carele a existatu ore-candu intre Romania si Ungaria, se va reinnoi si intari sub auspiciile bine-cuventarei Ceriului, ce d'in adunculu animei mele imploru dela dumnediculu poporiloru.

Sciū pre bine scumpii nostri frati de preste Carpati, că lumin'a ce exista in Romania, nu a resaritu d'in stanchele de gbiatia ale polului nordicu, si că nu d'in Austro-Ungaria au mersu acei Pseudo-apostoli cari cu man'a sacrilega au espatriatu limb'a nostra materna d'in besericele, scolele si oficiile loru substituindu-o cu o alta limba straina, d'in ce, dorere! atāt'a orbire spirituala a resultatu pentru acele

in ochii sei, este motivata prin cele mai solide observatiuni. Dupa ce reamintese că in totu-de-un'a si dupa opiniunea chiaru a ilustrulu P. Amyot, pietatea filiala a fostu bas'a civilizatiunei, esplica in modulu urmatoriu influentia institutiunilor familiare.

In Chin'a, sentiementulu familiei se desvolta liberu, naturalmente, fara nici o interventie esteriara, civila seu religiosa. Mai antāiu situatiunea sotiei este asigurata: acēsta situatiune nu depinde nici de fecunditatea sa, că la Greci, nici de capriciulu sotulu, că la Romani. Daca femeea este stērpa, barbatulu adopta unu copilu si i-lu dā; daca sotulu more, poterea si iuredictiunea domestica trece in manile veduvei. Se scie că, la Judei, acēst'a devine proprietatea unui-a d'in parintii barbatulu. Pre timpulu candu sotulu traesce, elu remane stapanu, inse nu este de cătu d'in diu'a candu se casatoresce. Ceea ce face demnitatea sa, cas'a sa este femeea, care, in Chin'a, nu s'a simtitu nici odata necesitatea de a o reabilitā.

Poterea imperiala se feresce forte multu de a atinge acēsta institutiune naturala; singur'a sa grige este, d'in contra, a o intari. Parcidulu este consideratu că sacrilegiu; cas'a criminalulu este distrusa, mური orasiulu culpabilu derimati si functionarii destituiti.

Famili'a este, totu dupa d. Eug. Simon, obiectulu unui adeveratu cultu si prin escelentia singur'a religiune care subsista, celu putienu in masse; că-ci existe inca in innaltele regiuni sociale credentia intr'unu D-dieu pre care lu adora pre ore-care munti sacrati seu in templele cerului, ale pamentulu si luminii.

Imperatulu si căti-va innalti functionari; sunt preotii

tiere frumose! Inse dā acelu-a, carele prim'a ora a reintrodusu limb'a nostra nationala in besericele nostre, a fostu unu principe ungurescu, Georgiu Apafy, (noi scimū că: Rákóczy. Red.) de si nu voescu a scrutā inteniunile lui. Si era-si d'in Ungaria si Transilvania au mersu acolo acei adeverati Apostoli, cari au imprasciatu noorii cei grosi si ingrecati si intunerecului, aducundu noue radie ale luminei in acele tiere binecuventate! Scumpii nostri frati transcarpatini se nu uite neci candu, că precum existint'a si independint'a loru presinta in mare parte potu se o multumesca mai potintelui statulu alu nostru, si acēstui-a au de a scrie mai vertosu că asta-di dimpreuna cu Serbi'a nu participa d'in sortea funesta a Bosniei, Hercegovinei si Bulgariei, asiē se creda că si pre venitoriu numai contopiti cu noi pote sustā, si dupa convingerea mea alterarea bunele intielegeri si a concordiei cu noi inse totu mai pote fi funestulu nunciu alu decaderei existintiei statulu Patriei loru, de ce inse apere-i a-totu-potintele in tempuri sempiterne!

De pre valea Lonei, in octomvrie, 1872.

Dle Red! In mai multi nri ai pretiuntulu diurnalu ce redigetis s'a descriu de cătra „Unu invetiatoriu tractulu“ starea scoleloru d'in Tractulu Losiardului, aretandu-se unele defecte cari coplesiescu aceste scole. — Eu, carele am crescutu si betranitu in acestu tractu vediendu chiaru articulu Dlui Gregoriu Puscariu, preotu in Dobăc'a, unde cu furia cēra a demint' cele aserate in corespondentia acelu „Unu invetiatoriu tractulu“ d'in Nr. 14. Fed. nu potu a nu-mi face si eu unele observatiuni.

Mai antāiu de tote dechiaru Dlui Puscariu cum-că cu articulu D.sale, carele e incarcatu de termini duri si neciopliti nu a facutu nece mai multa nece mai puchu decātu că si-a datu unu atestatu de paupertate spirituale; er' prin calumniarile aruncate d'in parte-i asupra unoru invetiatoriu si-a aretatu ur'a personale cătra bietii dileri ai instructiunii poporulu.

Fiendu ocupatu cu economi'a nu-mi concede tempulu a intinde vorba lungă cu Dlu Puscariu, pentru aceea mi-voiu face pre scurtu numai unele observatiuni.

E neadeverata asertiunea că: „Imbuzanu a fostu eliminatu d'in gimnasiulu Clusiuului pentru immoralitate si ecesse ne mai audite“ pentru că de la acelu gimnasiu mai alesu studentii de romanu se eliminēdia chiaru si pentru unele fapte mai mice, că-ci scimū cum-că fratii magiari la tota ocaziunea cēra a ni inchide calea spre cultura, si de aru poté ne-arū inghitā intr'o lingura de apa si ne-arū renasce pai de magiaru impiutenati si cu mustetie resucite. Asemenea e ne-adeverata fras'a „cugetandu că va mai poté vegetā intre omeni de scientia dupa frinrea preparandei“ etc. că-ci Imbuzanu a facutu acēst'a pentru că a avutu aplicare spre doctura; er' că D. P. se convinga despre cualifiatiunea acelu-a dechiaru, că Imbuzanu a depusu esamenu d'in obiectele pedagogice in preparand'a Nasaudana cu successu forte multiamitoriu, si D. P. cutedia totu-si se afirme că e ne cualificatu?

Prin calumniarile ce le-a aruncatu in faci'a lui Imbuzanu D. P. a documentatu că nu se interesedia de venitoriuulu natiunii nostre, că-ci eu cugetu cum-că natiunea nostra numai atunci va poté inaintā cu passi mai resoluti spre fericirea ei, candu toti invetiatorii nostri voru fi absoluti de gimnasiu seu cellu puchu de 5—6 clase gimnasiale, precum a fostu Imbuzanu a carui insusiri nobile se macula, cu tote că asemenandu-se cu D. P. pote că acēst'a ar essi in defavore Dlui P.

Domnului, si la ore cari epoce ale anului i dā unu cultu forte simplu. Cātu despre populatiune, ea conserva intr'unu modu destulu de vagu idea sprituala a divinitatii, dara acēsta idee este forte inalta pentru a face obiectulu cultulu seu: ei au trebuintia de midilocitori, si acēsti-a sunt mai cu sēma parintii morti pre cari i solicita directu de a rugā cerulu, dupa cum noi facemu pentru angeri si santi.

D'in acestu punctu incepe religiunea familiei. La fiecare cinci-spre-diece dīle se aduna la siefulu familiei insarcinatu de a intretienē loculu sacru. Cei mai bogati au unu templu alaturatu la locuintia; cei alti o camera speciala seu chiaru, pentru cei mai seraci, numai unu micu hotelu. In fondulu camerei seu hotelulu se afla tabletele cerului, si de a supr'a, acelea ale strabunilor; in facia: facie, vase, si profumuri aprinse. Se adaugu cupe cu vinu, orezu, unu rimatoru, o gaina si unu porumbelu. Se facu rugaciuni si rosternari: oficiantulu, care nu este altulu de cătu capulu familiei, asistatu de duoi acoliti (adjatore), face ofrandele, si termina ceremoni'a printr'o precauventare, in care promite intervenirea stremosiloru.

Aceste serbări se repetu la diverse aniversari ale parintiloru morti ale, caroru morminte trebuescu visitate.

In urm'a rugaciunii se tiene adunarea familiei. Se citescu căti de mor la si de filosofia practica si acelea ale legii criminale si ale politiei; Siao Hio seu scol'a copiiloru, culegerea de esemple de pietate filiala si cartea recompenselor si pedepseloru. In comentariile loru, insistu totu-de-un'a a supr'a detoriilor; nici odata nu se vorbesce de drepturi. Daca se intempla ore-cari curte, adunarea se transformu in tribunalu, siefulu familiei delibereza cu ca-

BOISIORA

Institutiunile familiare si moravurile CHINEI.

(Estrasu d'in „Journal officiel“ francesu.)

Crescerea relatiunilor diverselor natiuni europene cu populatiunile asiatiche ni impune detori'a de a studiā situatiunea materiale si morale a acestoru populatiuni inca atātu de puchu cunoscutu. In acēsta privintia Franci'a are inca multu de facutu: in Angli'a, in Americ'a, in Germani'a chiaru, jurnalele si revistele revinu fara incetare asupra acestui subiectu si sunt pline de cele mai pretiose descoperiri.

Chin'a ocupa naturalmente celu d'antāiu rangu in aceste studiuri, d'in caus'a immensei sale populatiuni, dara apreciarile ce s'au facutu asupra stării sale sociale, moralitātii si valorii locutoriloru ei, sunt adese contradictorie.

Nu ne vomu incerā de locu a alege intre aceste diverse opiniuni; ne vomu multumi numai de a pune sub ochii lectoriloru resumatul mai multoru documente provenite de la persone, a caroru marturisire merita tota increderea.

Celu d'antāiu d'in aceste documente este unu tractatu de moravurile si institutiunile Chinei, prezentatu in 1870 societātii de economi'a sociala de cătra d. Eug. Simon, consululu Franciei la Foutceou. D. Eug. Simon este sinofilu si si chiaru putienu inlocatu; cu tote acestea trebuie să admitemu că consideratiunea, de care poporulu chinez se bucura

Apoi pentru că respectivul a fost asentat la armata nu e vin'ă d'nsului, că-cî nu avem ce face dacă regimul a dispus astu-feliu, că invetiatorii s'ê fie espusi si la acêsta sagêta.

In fine mai adauge D. P., o scornitura grossa dicundu, că „s'a numitu advocatu alu causerulu desperate“ etc.

La acêsta d'fcu numai atâta, că respctivulu a amblatu pentru fic'a lui Petru Lobontiu rogandu pre D. Aug. Munteanu, advocatu in Gheri'a, că s'ê-i porte procesulu in contr'a vitregei sale, carei-a i erâ advocatu Dlu D. Velle, preotu in Stoian'a. Acestu D. preotu capetase de la veduv'a lui Petru Lobontiu — dreptu competintia advocatiale — pre langa parale, inca si cate-va bucâti de pamentu cari s'ê le folosêsa D.Sa; inse Dlu parente fiindu fara prassa in afacerile advocatiale perdù procesulu si veduv'a amintita remase cu budiele imfiate.

Dle Puscariu! ore santele canone concedu preotiloru că in locu de a portâ crucea spre carea sunt destinati — s'ê porte procese si estu-modu a se grigi mai multu de cele lumesci decâtu de cele ddiiesci? E demnu a se numi parente alu poporulu unu preotu, carele in locu de a grigi de meliorarea starei materiale a acelu-a, lu despoia si de ce are, precum facuse Dsa cu veduv'a lui P. L.?

D'in cele precedente se pote vedé cātu adeveru contiene fras'a prin carea d'fce: „că preotii d'in tractulu Losiardului si-aru pune si sufletulu pentru caus'a scolara si nationale“ etc. Eu inse d'fcu, că Dlu preotu d'in Stoian'a si-ar' pune sufletulu mai curundu pentru paralo că s'ê-si imple pung'a, decâtu pentru cause scolastece si nationale.

Unu am de a mai recomandâ Dlu Puscariu, că de alta data s'ê nu se amestece in afacerile altoru-a, fara a fi insu-si atinsu, că-cî acellu „Unu invetiatoriu tractuale“ in articulu s'eu nu a atinsu nece decâtu person'a Dsale, prin urmare nu a avutu la ce se cocorâ asié tare, versandu-si veninulu a supr'a acelu invetiatoriu; de altu-mentrea spunu francu, cum-câ pre acelu invetiatoriu lu cunoscu mai de multi anni, si servitiele Dsale pre terenulu scolastecu sunt destulu de frumose, si ar' fi meritatu mai multa crutiare d'in partea Dlu P. decâtu s'ê-lu poreclesca de „semi-doctu“, etc.

In fine asié dá unu svatu betranescu, Dlu P. că in locu de a calumniâ in publicu vre o persona ar' fi mai consultu s'ê d'fca impreuna cu psalmistulu: „Pune Domne padia gurei mele“ etc.

Unu colonu betranu.

Blasiu, 22. oct. 1872.

Societatea de lectura a teologiloru d'in seminarulu archidiececanu gr. catolicu d'in Blasiu, se constituî pre anulu scolastecu 1872/3 in 5. octomvre st. n. a. c. alegundu-si de presiedinte pre tenerulu d'in anulu alu IV. Iosifu Vasilco, de notariu alu corespondentiloru pre Dionisiu Velicea d'in anulu IV., de cassariu pre Iosifu Barbu d'in an. III, de bibliotecariu pre Teodoru Popu d'in an. II, si de notariu alu siedintiloru pre Petru Bucuru d'in an. I.

Societatea dispune de una biblioteca custatoria d'in 275 opuri in 353 volumini, scrieri d'in diverse ramuri ale literaturii, precum: religiose si morali, istorice referitorie la natiunea nostra, opere teatrale si poesie, romane si novele istorice nationale, igienice, pedagogice, filologice, politice, legislative si agronomice, intre cari prepondera cele religiose morali si istorice nationale, fiindu-câ preotulu pre langa aceea că este reprezentantele lui Christosu, este medilocitoriu intre Ddieu si omu, totu una-data are s'ê fia si pastoriulu adeveratu alu natiunei sale, carei-a are de a-i multiumf

pii fie-carei ramuri si se silesu in totu modulu că afacerea s'ê nu ajunga inaintea tribunalulu ordinaru. In acestu casu, solutiunea este votata prin majoritatea sufragieloru.

Dar' juridictiunea domestica nu erâ numai civile, ea erâ asemenea si criminala. Adunarea poteâ pronuncia pedeps'a in contr'a membriloru culpabili; punitiunea se suitâ pana la exilulu perpetuu, si chiaru, cu tote că legea nu recunosce adunarei familiei dreptulu de a condamna la morte, moravurile i autorisa, si infrangu legea. Dar' pedeps'a cea mai terribila este stergerea d'in cartea familiei, care joca unu rol capitalu in acêsta institutiune. — Acêsta pedeps'a face d'in culpabilu unu strainu preste totu loculu, nu numai in acêsta lume, dara inca si in cea alta. Mortea pentru Chinesii in presentia unei astu-felu de perspective nu este nimicu.

Siefalu familiei, barbatu s'eu femea, are in totu-de-un'a dreptulu de reprimande si de punitiuni. Consululu francesu citêza faptulu unui omu de 30 ani, condamnatu de muma-sa la trei luni de infierare la picioru si la mana. Moravurile corregu abuserile cari aru poté s'ê resulte d'in nepotintia siefulu familiei. De-si dreptulu de proprietate si acelu-a de a lasâ mostenire, sunt absolute, nu se gasesce esemplu că tatalu s'ê desmostenesca pre vre unulu d'in fiii sei (ficele nu mostenescu), afara numai daca opiniunea publica nu ar' fi aprobatu mai d'inainte decisiunea sa. Pre de alta parte, familiile aru cadé inse-si sub lovitur'a legiloru, daca ele aru aplicâ o pedeps'a nelegale.

S'a d'fsu că cartea familiei joca unu insemnatu rol; bunele lucrâri, punitiunile grave sunt incrise in ea; dar' ceca ce este mai importantu, este că e uniculu registrulu a

nascerea si esistentia, si cu a carei renume si bravura d'in secli i place a se mandri.

Cass'a societatii o formeza contributiunile de 1 fl. v. a. pre anu de la fia care alumnu seminariele, precum si ofertele aceluor marinimosi cari voiescu inaintea societatii si se bucura de progresulu nostru in cultura si scientia. Aici cu totu respectulu si profunda reverentia cutezamu a amentii pre prea bunulu nostru parente, pre Prea Santia Sa Dlu Metropolitu Dr. Ioane Vancea, care in anulu precedente donâ societatii nostre 50 fl. v. a. cu ocasiunea unei gratulatiuni la diu'a numelui d'in partea alumniloru seminariali, unu documentu viu despre zelulu de a vedé pre fiii sei sufletesci inaltati la acelu gradu alu culturai, cātu s'ê pota corespunde pre deplinu inaltei loru chiamari de pastori ai turme lui Christosu.

Societatea dispune de astu de una suma de 200 fl. v. d'in cari una parte considerabile e destinata pentru immultirea bibliotecii prin carti alese si corespunditorie scopulu societatii.

Afacerile interne si esterne ale societatii se vora tracta in siedintiele lunare, ce se tienu dupa prim'a di a fia carei lune, era pentru cultivarea mintei si a animei, pentru desceptarea sentimenteloru nationali, si pentru progresu in retoric'a sacra s'a decisu a se tiené siedintie asié numite estraordenarie, in fia care septemana una data, la cari este obligatu a luâ parte activa fia-care membru, parte prin declamatiuni d'in diverse materie scientifique, parte prin disertatiuni mai alesu de cuprinsu religiosu morale.

Iosifu S. Vasilco, Dionisiu Velicea
presiedinte. notariulu corespond.

Protocolu

susceptu in conferintia invetiatoriloru d'in vicariatulu Rodnei, tractulu Bistritiei si alu Budacului, tienuta in 16. septemvre 1872, convocata prin reverendiss. D. Vicariu foraneu Gregoriu Moisilu, câj presiedinte cu scirsorea sa d'cto Naseudu, augustu 1872. Nr. 169 si pre basea ordinatiunei maritulu Ordinariatu d'cto 21. maiu 1872. Nr. 1275/630—711 fiindu de facia d'in Vicariatulu Rodnei: Vasilu Popu invetiatoriu in comuna Feldru, Procopie Rusu in Hordou, Danile Isacu in Ilva-Mare, Ioanu Cosma in Maieru, Alessiu Bulbucu in Mocodu, Georgiu Gheorghitia in Borgotih, Cosma Anca, directorele scolei normale d'in Naseudu, Teodoru Rotariu, Iacopu Popu, Isidoru Titieni invetiatori normali, Iacobu Popu in Naseudu, Petru Tofanu in Nepos, Vasilu Srugariu in Parv'a, Zaharie Catarigu in Rebr'a, Ioanu Lazaru in Rebrisor'a Danile Muresianu in Romoli, Georgiu Mutielu in Salv'a, Mihaiu Domide invet. triviale primariu, Eremia Siorubetea invet. secundaru la scol'a triviale d'in San-Georgiu, Ioanu Ionascu invet. triv. primariu, Ioanu Mironu invet. secundaru la scol'a triviale d'in Telciu, Stefanu Utalea si Vartolomeiu Siorubetea invetiatori confesionali gr. cat. in San-Georgiu, Nicolau Pupeza in Telciu, Ivanu Draganu invet. triv. primariu, Macedonu Maniu invet. secundaru la scol'a triviale d'in Zagra; er' d'in tractulu Budacului: Georgiu Suci in Sicutiu, si d'in tractulu Bistritiei: Mihaiu Moldovanu in Bistritia, Ioane Maica in Chiralesi, Basiliu Tergovetiu in Magyarusiu, Stefanu Timariu in Sabesiu si Ioane Simonu in Sitiora, apoi domni referinti scolari si profesori gimnasiali Massimu Popu, Dr. Constantinu Moisilu si Leonu Pavelea.

I. Presiedintele prin una vorbire acomodata areta scopulu conferintieloru invetiatoresci, precum si necessitatea acestoru-a, dechiarandu prin acêsta siedintia de deschisa.

stării civile. Prin ea tatalu recunosce pre copilulu seu si i confere tote drepturile alipite acestei filiatii; cununiile sunt consacrate, mortile inregistrate. Vedemu că in Chin'a nu s'a facutu nici o data ce-va mai multu pentru parinte; dara astu-felu este respectulu datu poterii sale si stabilitatii caminulu, in cātu nu se admite transmutarea casei parintesci, campulu immormnetarii si casele specialmente afectate cultulu strebaneloru conservatiuni, tableteloru si biografiile loru. Le-a declaratu chiaru neatingibile, celu pucinu fara consimtiementulu unanimu alu capiloru de ramuri ale familiei. In fine desonorea se infge acelu-a care vinde bunurile de acêsta natura si d. Simon citêza unu casu, unde proprietariulu nu poteâ s'ê gasêsa, nu unu cumperatoru, dara chiaru unu imprumutatoru pre ipotoca.

In organizatiunea politica gasimu principulu patriarhalu aplicatu intr'unu modu suprindietoru. Sufragiulu universalu, care esiste d'in cea mai inaintata anticitate, este apanaganulu exclusivu alu siefiloru de familie, alu barbatiloru insurati, cari represinta grupurile d'in care comunitatea este compusa. Necasatoriti cari sunt in forte micu numeru, nu au drepturile de cetatien. Cātu despre tatalu de familie, elu considera că o grava injuria de a se dá copiiloru sei aceeași autoritate in Statu că lui insu-si.

Consulu nostru afirma, că poterea siefulu de familia si a consiliuriloru de notabili alese de ei este preponderanta. Se pare că corpurile elective, arangiate dupa functionari, la fie care ramu administrativu, formeza consiliurile lor, cu atâtu mai multu respectate, cu cātu sunt singurele midlocitore intebuintiate pentru a face s'ê se primêsa de cãtra populatiune decisiunile autorității supreme.

— Totu-odata propune conferintiei a-si alege d'in sinulu seu unu notariu si unu esamenatore.

ad. I. Conferintia dupa una cointielegere a aflatu cu scopu a-si alege trei notari, si s'a unitu cu unanimitate in persoanele invetiatoriloru Basiliu Pöpu, Basiliu Tergovetiu si Iacobu Popu, er' ca esamenatore a alesu cu unanimitate pre D. directoru alu scolei normale d'in Naseudu, Cosma Anca.

II. Presiedintele face a se citi prin notariu program'a objectelor de pertractatu si intreba, daca mai are cine-va a aduge la aceea ce-va.

ad. II. Program'a se primesece d'in partea conferintiei fara nici una adaugere.

III. Presiedintele pune la ordine objectulu II. d'in programa, referitoriu la compunerea unei representatiuni indreptata cãtra inaltulu ministeriu de cultu si instructiune publica, prin care s'ê se roge a aduce unu proiectu de lege relativu la peasiunea invetiatoriloru, a veduveloru si a orfaniloru lor, fara de osibire de sunt confesionali s'eu comunali.

ad. III. Dlu directoru norm. insarcinatu fiindu in una conferintia preliminaru compune una atare representatiune, descopere conferintiei, cum-câ representatiunea d'in cestiune e dejâ compusa, carea dupa cetire se concrede unei comisiuni constatorie d'in 5 membri, si anume: Dlu direct. norm. Cosma Anca, dlu profesor Massimu Popu, Teodoru Rotariu, Basiliu Tergovetiu si Petru Tofanu, că pana la prossim'a siedintia s'ê o mai censureze si s'ê se face reflexiunile.

IV. D. Presiedinte aduce la cunoscintia conferintiei, cum-câ in urm'a conclusulu conferintiei tienute in anii trecuti s'a elaboratu unu proiectu de statutu pentru reuniunea invetiatoriloru, care statutu fiindu dejâ compusu, comisiunea prin referintele seu face a se citi.

ad. IV. Conferintia primesece in principiu proiectulu cititu si totu-una-data lu concrede unei comisiuni de 7 insi in persoanele d'cloru Massimu Popu, Cosma Anca, Iacobu Popu, Isidoru Titieni, Ioane Draganu, Alessiu Bulbucu si Mihaiu Moldovanu.

V. Presiedintele provoaca conferintia a-si dá parerea, că intru cātu proiectulu corespunde planulu de invetiamentu, statoritu de invetiatorii Vicariatulu Rodnei si aprobatu de maritulu ordinariatu, primitu de comitetulu districtuale, că senatu scolastecu districtuale si introdusu in scolele gr. cat. d'in acestu districtu, si ce reflexiuni au a face in privintia impartirii materiei, apoi in privintia practisării acelu-a?

ad V. La propunerea invetiatorulu Mihaiu Domide conferintia otaresece a se mai practisâ respectivulu planu de invetiamentu inca in cursulu anulu scolastecu venitoriu cu atâtu mai vertosu, cu cātu materi'a de propusu d'in acelu planu e impartita pre 6 ani, si apoi la prossim'a conferintia a-si dá invetiatorii opiniunea că in cātu corespunde si ce aru mai fi de modificatu.

Totu una-data conferintia, la propunerea invetiatorulu Basiliu Tergovetiu, a se rogâ maritulu ordinariatu diecesanu d'in Gheri'a că s'ê binevoiesca a comunicâ acestu planu de invetiamentu si celoru-lalti invetiatori d'in diecesa, spre a-si poté dá si ei parerea a supr'a acelu-a, si de-cum-va maritulu ordinariatu are la dispuetiune unu altu proiectu, s'ê benevoiesca a-lu comunicâ invetiatoriloru d'in tractulu Rodnei.

Fiindu tempulu inaintatu conferintia se inchide cu observarea d'in partea presidiulu, că pana la siedintia prossima invetiatorii s'ê assiste la prelegerile d'in clasele scolei normale, si s'ê tiena exercitii practice sub conducerea esamenatorulu, anuciandu siedintia a dou'a pre a 17. la 10 ore a. m.

Siedintia II. d'in 17. septemvre 1872.

In resumatu, daca ar' vof cine-va s'ê formuleze in legi faptele principale care resulta d'in cele ce procedu, va gasi că in Chin'a: 1. nimenea nu este alegatoru fara a fi capu de familia; 2. proprietatea, in care sunt immormentati ascendentii, este nestramutabila si intacta, fara consentiementulu familiei; 3. tatalu s'eu siefulu de familia este singurulu aptu a primi s'eu consacra nascerile, mortile si casatoriile; 4. nici o certa nu se tramite inaintea tribunalulu ordinaru, daca n'a fostu mai antâiu judecata de cãtra tribunalele domestice. Acestea sunt cele patru mari linee dupa care potemu dice, că civilizatiunea chinea se ordoneza.

Dupa acêsta espunere, d. C. Lavallée, care a locuitu in Chin'a, probêza „probitatea comerciala, instructiunea, spiritulu de familia, inteligentia si ardorea la munca a Chinesiloru.“ Se scie că invetiamentulu este liberu; nu este orasielu că s'ê nu aiba scol'a sa primara frecuentata de copiii celoru mai serace familie. Acêsta demonstra cātu de mare este acolo initiativ'a individuala. De alta parte, nartatiunile ce s'au facutu pana acum in privintia infanticidulu nu mai potu fi admise, in urm'a desmintiriloru si voiajioriloru. Sentimentele de familie sunt profundu inradecinate in caracterulu chineziloru, si acêsta este pote ceea ce esplica in parte vechimea acestui imperiu.

(Finea va urmâ.)

tienuta sub presiciunul ordenariu, fiindu de facia afara de invetiatorii d'in siedintia trecuta, inca Dumitru Onigasiu, invetiatoriu confes. in Gledinu, Georgiu Morariu in comun'a Nusifloru, Mihaiu Popu in comun'a Santiona.

Se verifica procesulu verbale alu siedintiei trecute, si dupa aceea se trece la ordenea dilei.

I. Comisiunea, insarcinata in siedintia trecuta cu censurarea proiectului de statut pentru reuniunea invetiatorresca, refereza prin membrulu seu Massimu Popu, ca aflandu de buu acelu statut, d'in parte-i l'a primitu cu unele modificari neesentiale. Dupa acest'a se citeste d'in punctu in punctu si se submitte in desbatere speciale.

ad. I. Dupa mai multe desluciri detaiate date d'in partea referintelui la unii §-i, si dupa respingerea propunerii invetiatorului Basiliu Tergovetiu — ca §. 5. alu proiectului de statut, unde se dice, ca membru ordenariu pote fi ori care invetiatoriu d'in districtulu Nasendului si giurulu acelu-a, se se modifice dicundu-se: membru ord. pote fi ori care invetiatoriu romanu, — conferintia primesce acelu proiectu intru totu cuprinsulu seu de statut alu reuniunii invetiatoriloru d'in vicariatulu Rodnei, otarindu totu una-data a se deschide priu notariatu una cola in care se se serie membrii reuniunii, ca asiè se se pota provisoriu constituf si pana la intarirea acelu-a.

II. Presidintele provoca comisiunea a dou'a insarcinata cu studierea reprezentatiunii cãtra ministeriulu reg. ung. de cultu si instructiune publica, pentru aducerea unui proiectu de lege privitoriu la pensionarea invetiatoriloru populari, a referã despre operatulu seu.

ad. II. Directorele Cosma Anca, ca referinte alu acelei comisiuni, descopere, ca reprezentatiunea d'in cestiune s'a primitu d'in partea comisiunii cu observarea ca fiindu pre lunga se se mai contraga, ceea ce la propunerea dlui Massimu Popu se si conrede competentiului.

III. Fiindu ca nu pota avè toti invetiatorii cunoscentia despre instructiunea emanata d'in partea maritulu ordinariu si referitoria la examenele de cualificatiune a invetiatoriloru, — presidintele propune a se citi prin notariatu acea instructiune.

ad. III. Conferintia iè actu despre instructiunea citita, si si-reservedia dreptulu a-si face observarile la tempulu seu. Fiindu tempulu inaintatu siedintia se amèna pre dupa media-di la 4 ore.

(Finea va urmã.)

VARIETATI.

*. [Slovaci si dualismulu]. Una parte a inteligintiei slovace, nu scimu d'in ce mancarime, seu la a cui dorintia, se apuca d'ilele trecute si intr'o conferintia, ce e a timentu in un'a d'in ospetariile Pestei, croi una „resolutiune“ prin carea dechiarã espressu in publicu ca recunoste si primesce de alu seu pactulu dualisticu d'in 1867. La Conferintia acest'a au participatu la vre-o trei-dieci de fruntasi slovaci, — preuti, advocati, functionari, diuaristi si vre-o câti-va deputati slovaci deakisti. — Resolutiunea adusa de aceste notabilitãti slovace sana astfelu: „Natiunea slovaca s'a abstienutu pana acum d'a recunoste in publicu si espressu pactulu de impacatiune d'in 1867, si acest'a d'in motu, ca ea s'a temutu, ca daca acelu pactu ar' fi inspiratu de spiritulu temporiloru vechi, ar' potè se o amenintie atãtu in nationalitate, cãtu si sè-i infiga grele ranc in vietia privata si sociale; si apoi a se ferì de aceste rele, acest'a o spune instinctulu naturalu si o dicteza mintea sanetosã. Inse d'in deslucirile primite de deputatii dietali de prin partile nostre se vede apriatu, ca majoritatea dietei, carea se grupeza in giurulu pactului dualisticu, nu are intentiunea sè impedece desvoltarea prin cultura a natiunii nostre, ba inca vrè chiaru a concede limbei nostre terenulu neoperatu necessariu si in vietia publica; de alta parte apoi, dorindu noi a contribui la multumirea, consolidarea si desvoltarea pacinica a patriei, venimu a dechiarã in numele nostru si alu amiciloru nostru de principie: „In convictiune“, ca sperantiele nostre se voru realisã, noi espressu si in publicu primimu de alu nostru pactulu d'in 1867, si voimu a contribui spre consolidarea acelu-a; si pana atunci, pana candu diet'a presinte va face pasii necessari pentru implinirea dorintieloru nostre, ne vomu retienè de la ori-ce pasu contra pactului dualisticu.“ — Pre bazea acestei resolutiuni s'a formatu apoi una partita slovaca asiè numita „de impacatiune“, ai carei membri, inainte d'a plecã d'in Pest'a, au cercetatu pre Franciscu Deák, pre ministrulu-presied. Lónyay, pre ministrulu de interne Tóth si pre ministrulu de cultu si instructiune publica Tréfort; d'in partea toturoru-a au fostu primiti cu multa amicitate, si era-si d'in partea toturoru-a fure ascuratii ca li se va dá celu mai sinceru sprigiun intru realisarea planulu loru de impacatiune; cu osebire inse ministrulu Tréfort li-a promis, ca cãtu mai curundu li va impleni dorintia, relativa la immultirea scolorulu in comitatele slovace ale Ungariei superioare.

*. (La imprimeria dlui I. Felkl in Prag'a), au aparuta si se pota capeta „Globurulu tecestu romanescu“ pro unu simplu piedestalu, 9 policari diametru, cu 20 sfanti; pre unu piedestalu com-

pletu, cu meridianu si compasu 9 policari diametru, cu 40 stanti. — Tragemu atentiunea onor. nostri cetitori a supr'a acestui anuciu importantu, fiindu-cã prin acest'a s'a inlaturatu una mare greutate, ca-cã pana acum globurulu esistau numai in limbe straine.

*. (Café Chantant de Roumanie.) Diuariele d'in Romani'a ni impartiesescu scirea, ca dlu Franchetti, directorele operei italiene d'in Bucuresci, voindu a merge a laturi cu aspiratiunile romaniloru d'a fi reprezentati si ei cãtu se pote mai bine la espusetiunea universale d'in Vien'a, ce va avè locu in ver'a venitoria, a otaritu a deschide portile vastei si miraculosei gradini a Palatulu Tirului Internationale, tacia in facia cu espusetiunea universale, si a espune si Dsa publiculu visitorulu productiunile sale: distractiunile si veseliele in tota splendorea loru. — Spectacolulu va fi mare si impunetoriu, cu atãtu mai multu, cu cãtu acestu locu de petrecere e dedicatu Romaniei. Café Chantant de Roumanie va fi, prin urmare, centrulu petreceriloru universale, unde strainii voru avè ocaziune a admirã arculu si music'a romana, si totodata dovèda vina despre stim'a si veneratiunea ce Dlu Franchetti pastredia pentru natiunea romana.

*. (Membrii Societ. „Petru Maioru“) sunt invitati d'in partea presidulu ad hoc a participã in numeru cãtu se pote mai completu la adunarea ordenaria generala ce se va tienè domineca in 3. noemvre la 5 ore d. m. in nou'a localitate (intre strad'a statiunii si ŪH6, edificiulu unde se afla farmaci'a dlui G. Stup'a, etagiulu III.) Intre agendele acestei adunãri generale se afla in prim'a linia alegerea noului comitetu.

Sciri electrice.

Rom'a, 26. oct. D'in Aten'a se scrie diuarului „Opinione“: Ministrulu esterneloru si celu de cultu intrevenra in consiliulu ministeriale in favorulu unei complãtari in cestiunea Laurion, si, fiindu Deligiorgis de parere contraria, si dederã demissiunea.

Madridu, 26. oct. Zorilla demintã in congressu demissionarea ministrulu de fincie, adaugundu: Sèu nu se retrage neci unu ministru, seu demissiunea intregu cabinetulu.

Madridu, 27. oct. Biurourile congressulu aprobara presintarea propunerii d'a pune sub acusa ministeriulu lui Sagasta.

Cragujevatiu, 27. oct. Scupcin'a acceptã conventiunea postale inchiaita cu Romani'a; ea intra numai decãtu in vietia.

Rom'a, 27. oct. „Opinione“ impartiesesce, ca parlamentulu se va conchiamã pre 20. noemvre. — Diuarulu „Italia militara“ anuncia aparitiunea unui decretu, prin care nrulu districtorulu militarie se sporesce la 60 si alu companecoru districtuale permanente de la 160 la 191, d'in ari se voru mai formã inca 15 companie speciale pentru garnisoneloru d'in Alpi.

Constantinopole, 27. oct. Port'a voiesce a agraciã pre bulgarii compromitati prin rescol'a d'in urma si cari de presinte sunt internati in Angor'a si Asi'a mica. — Esarcatululu are prospectu d'a deveni patriarcatu.

Rom'a, 28. oct. Esundãrile causara dauna enorma in provinciile Mantua si Ferrara; mai multe sute kilometri patrati sunt acoperiti cu apa; frie'a poporatiunii nu se pote e descrie.

Parisu, 29. oct. Diuarulu „Bien Public“ impartiesesce urmatoriulu programmu despre cestiunile, ce aru avè a se pertratã dupa terminarea desbateriloru bugetarie: Proclamarea republicei; proclamarea lui Thiers de presiedinte pre 4 seu 5 anni cu dreptulu d'a potè fi realesu; alegerea unui vice-presiedinte alu republicei, introducerea sistemulu cu doue camere; mai departe una noua lege electorale pre bas'a etãtii de 25 anni si estinderea obligamentulu domiciliaru.

Oravia, 29. oct. Ervinu Vladár fu alesu asta-di deputatu dietale cu unanimitate de voturi.

Bern, 29. oct. D'intre alegerile nationale cunoscuteloru pana acum'a 85 sunt favorabile si 35 contrarie revisiunii; mai resteza inca 15 alegeri.

Constantinopole, 29. oct. Unu decretu imperatescu ordona construirea liniei ferrate Nisiu-Viddinu pre spesele statulu.

Burs'a de Vien'a de la 29. octomvre, 1872.

5% metall.	61.70	Londra	107.90
Imprun. nat.	69.60	Argintu	107.15
Sorti d'in 1860	102.30	Galbenu	5.13
Act. de banca	931.—	Napoleon'd'or	8.64
Act. inst. crec.	326.80		

Respunsuri. Dlui I. P. in Ghierla: Causa ca nu vi-s'a impinitu a dou'a parte a cererii adresata Redactiunii au totu absentia Redactorulu, totu d'in acea cauza a intardiatu si raspunsulu la intrebarea cu privire la cupone, cari „se primescu.“ — Dlui A. E. in Raci'sia: Aveati dreptulu a cere ceea ce se cuprinde in epistol'a penultima, dar' v'ati cam iutitu in ultim'a scrisore; personalitate ori d'in care parte ar' veni le deploru, elle nu se stracora, cellu pucinu nu neforcate, in diuarulu meu, decãtu numai in absentia mea, ceea ce estu-tempu s'a intemplat mai adese ori. Dechiaratiunea in cunoscentia de caust se va face. — Dlui Andreescu in Beregsau: Corresp. dtalle nu s'a publicatu pentru ca se publicasse a Dlui Popoviciu (d'in Aradu) care aveã si dreptulu si detoritã d'a responde. Dupa ce terminulu de 14 dille, in care D.P. cerusse dovedi accusatoriloru sei, au aspiratu de multu, era totu numai D.P. are dreptulu de a face dechiaratiunea intru intellesulu provocatiunii sale, ceea ce bucurosu voiu publicã, dar' a trei-a persona nu are dreptulu a veni sè-mi cere publicarea correspndentiei sale in cauza straina. De nu lipsiamu d'a casa, te potu assecurã ca acea corresp. in contra Dlui P. nu vedè lumina in „Fed.“ ca-cã abuserile, etc. se relega la forulu competente mai nainte d'a se terei la forulu cellu mare allu publicitatii. De altmentrea Redactiunile, pre langa tota precautiunea, potu fi si elle cãte o data sedusse prin correspndentie alle caroru sorginte este ur'a personale, dar' specios'a loru facia areta interesse nationali si de cultura. Cãtu pentru avisarea d'a incetã cu trimitterea diuarului pentru ca nu s'a publicatu corresp. dtalle amu sè-ti reflectu ca prea bucurosu me lipsescu de placerea d'a avè assemene abonati. Mai multa modestia nu ti-ar' fi de prisosu. In fine te rogu ca restanti'a de pre doi anni (1870/1.) pretiulu scadiutu 16 fl. precum si pretiulu marceloru pre ianuariu—octomvre 1872. cu totulu 17 fl. 50 cr. v. a. sè-i tramitti pentru „fondulu gimnasiulu rom. d'in Bradu“, de a dreptulu la comitetulu d'acolo. De la zelulu nationalu allu dtalle asceptu ca acest'a o vei face cu placere si inca in cursulu acestui annu. Redactorulu „Fed.“

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU.

MANTELLE DE PLOIA.

Pentru caletori, economi, oficiali la calea ferri'a si in genere pentru toti acei individi, cari prin ocupatiunile si affacerile loru sunt a-dese-ori espusi ploiei, este tare de recomandat Mantel'u a de ploia anglesa genuina, d'in materia nou-ameliorata, n e d e s t r u c t i b i l e si nepenetrabile de apa. Aceste mantelle intrecu in elegantiã si durabilitate pre tote cãte s'au fabricatu pana acum. Este apoi de insemnatu, ca mantellele d'in cestiune sunt cu totulu fara cusatura, prin urmare nici-odata nu voru avè trebuintia de reparatura, si sunt astfelu lucrate, incãtu pre tempu frumosu se potu intorce si imbracã pre faci'a a dou'a ca redingata eleganta.

1 bucata in marime ordinaria, de 42 plocari lungime costa 10 fl., fia-cari 2 policari ulteriori costa 1 fl. mai multu, capuce [gluge] 1 fl. bucata.

Depositu principalu alu fabricel' Govia si filu in Manchester.

Lumina frumosu Lumina bunu Lumina estinu.

Cele mai noue lampe de petroleu, cu masnaria assecuratoria, preabine construita, flacara lina in forma de flutare ca la lampele de gasu aericu (flacar'a unei singure lampe lumineza cãtu 6 luminari); fara indoielea frumosa illuminatiune acest'a, si totu-si 50 percente economia facia cu ori-care alta materia de luminatu. Si apre a impedece ori-ce concurrintiã s'au pusu pretiuri cãtu se pote de effine, er' pentru calitatea cea mai buna se garanteza.

1 bucata lampa de cuina, completa, d'impreuna cu petroleu si festila, 45, 60 cr. 1 buc. lampa de cuina, de aninatu de parete seu de plafondu, completa, cr. 85, fl. 1.20, 1.50. 1 buc. lampa de chilia, frumosa, completa fl. 1, 1.20, 1.50, 1.80. 1 buc. lampa prea-frumosu adjustata, completa, fl. 2, 2.50, 3. 1 buc. lampa de salonu, bogatu decorata, prea-fina, fl. 4, 5, 6, 8, 10. 1 buc. lampa de studeatu seu lucratu cu palaria fl. 1, 1.50, 2. 1 buc. lampa de parete pentru staule, seu in anticamere (tinde) cr. 90, fl. 1.20. 1 buc. lampa de aternatu de grindi in staule, tinde etc. cr. 90, fl. 1.50, 2. 1 buc. lampa de aternatu in fabrice, officinie fl. 2, 2.50, 3.50. 1 buc. lampa de aternatu in sufragerte, prea-fine fl. 5, 8. 1 buc. lampa de aternatu in sufragerte, sorta prea-fina, bronzu auritu fl. 15, 20, 25.

Sub acestu pretiu alu lampelorulu este d'a se intielege tota adjustarea, d'impreuna cu festila si sticla.

1 palatie de lampe, mice, de midilocu fine cr. 5, fine cr. 10, pre-fine cr. 15. 1 palaria de lampa de midilocu mari si de midilocu fine cr. 10, fine cr. 15, prea-fine cr. 20. 1 palaria de lampa sorta mare, de midilocu fina cr. 25, fina cr. 35, prea-fina cr. 45. 1 cotu festila de lampa cr. 4, 6, 8. 1 buc. forfeces de lampe, de oculu cr. 25. 1 scutu pentru paleri'a lampei, d'a nu se arde, cr. 5. 1 scutu pentru sticla, d'a nu se sparge de caldura, cr. 10. 1 curatitoriu mecanicu pentru cilindru de sticla, cr. 20. 1 tassa d'a se pune sub lampa, prea-frumosa, cr. 20, 30. 1 fesu micu pentru lampa, in forme prea-frumose cr. 15, 25, 35. 1 scriptiu pentru aternarea lampelorulu fl. 1.40, 1.80, 2.20. 1 cilindru de sticla cr. 4, 5, 6. 1 globu de sticla cr. 20, 25, 30. 1 flaconu de tinichea pentru 1 pundu de petroleu cr. 30, pentru 2 pundi cr. 50.

Cumperatori cu redicat a capeta rabbatu de la

A. FRIEDMANN,
Vienna, Praterstrasse, Parterre si etagiulu I. [7-12]